herpy

FRØER

Brown Mantella

Mantella betsileo

Mantella betsileo er en lille, dagaktiv frø fra Madagaskar med brun til kobberfarvet ryg, ofte med et lyst X-mønster, sorte sider og en blåmarmoreret bug. Den bliver 2-3 cm, lever af myrer og andre små leddyr og er robust og nem at holde i en gruppe. Mange dyr i handlen er i virkeligheden den næsten ens *Mantella ebenaui*.

Familie: Mantellidae Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**2-3 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**5-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Savanne og tørskov**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskab	**Ingen** Opdrættede dyr. Vildfangne dyr kan beholde giften længe
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**45 × 45 × 30 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Temperatur, nat	**16-20 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**I gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudser i vand**
Æglægning	**På jorden**
Kønsmoden	**12-18 mdr.**
Æg pr. lægning	**25-30**
Larvetid	**42-56 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Alger/planter og færdigfoder**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Står på CITES liste II (hele slægten Mantella), så handel over landegrænser kræver CITES-papirer, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Køb kun dyr med dokumentation for, at de er lovligt opdrættet eller indført.

Om arten

Mantella betsileo er en lille, brun frø. Ryggen er rødbrun, bronze- eller kobberfarvet, ofte med et lyst X-mønster, siderne er sorte, og benene er grålige til brune. Bugen er sort med blå marmorering. Farverne varierer, og mange dyr mangler X-mønsteret.

Arten bliver 2-3 cm fra snude til kloak. Hannerne bliver oftest omkring 2 cm, mens de største hunner når 3 cm. Forskellen mellem kønnene bliver tydelig, når dyrene er 10-12 måneder gamle: hunnerne bliver omkring en femtedel større og er meget buttere. Hannerne kalder med et pibende kald, især når luften er fugtig.

Arten forveksles let med *Mantella ebenaui*, som lever i det nordlige Madagaskar og ser næsten ens ud. Indtil 2006 gik den nordlige art under navnet *M. betsileo*, mens den egentlige *M. betsileo* længe var unavngivet. Det oprindelige navn *M. betsileo* henviser til Betsileo-området i det centrale Madagaskar, hvor den nordlige art ikke findes, og derfor fik den nordlige art igen navnet *M. ebenaui*. Ældre litteratur om *M. betsileo* handler derfor ofte om *M. ebenaui*. *M. betsileo* bliver lidt større og har oftere rødbrune sider og ben og sjældnere den kraftigt blå og sorte bryst, men de to arter kan ikke skelnes sikkert på udseendet, kun på fundstedet eller ved genetisk analyse. Brune mantellaer i handlen er derfor ofte *M. ebenaui*, også når de sælges som *M. betsileo*. Pasningen er den samme.

Frøerne optager giftstoffer (alkaloider) fra de myrer og mider, de spiser, og producerer dem ikke selv. Giften er ikke særlig farlig for mennesker, men kontakt bør undgås, og hænderne vaskes efter al kontakt med dyr og terrarium. Hos dyr, der fodres med dyrkede foderdyr, forsvinder giften med tiden, og opdrættede dyr regnes for ugiftige; vildfangne dyr kan stadig bære gift. Den gennemsnitlige levetid er ikke kendt, men vildfangne dyr lever over 5 år i fangenskab, og arten kan formentlig blive ældre.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Udbredelse og levested

Mantella betsileo findes kun på Madagaskar, og udbredelsen er ikke fuldt kortlagt. Arten er angivet fra det vestlige, sydvestlige og østlige Madagaskar fra havniveau til omkring 925 meters højde, med fund blandt andet ved Isalo og i højlandet omkring Antsirabe. Andre angivelser placerer den hovedsageligt i vest med få kendte bestande. Grænsen mod *M. ebenaui* i nord er ikke klarlagt.

Arten står som ikke truet (LC) på IUCN's rødliste, men den er presset af tab af levested. Arten står på CITES liste II.

Læs mere: Lovgivning: CITES, EU-bilag og dansk lov

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

Arten lever i både tørre og fugtige skove, i savanne og buskads, i ødelagt og tidligere skov, i landsbyhaver og langs vandløb, damme, moser og grøfter. Den er dagaktiv og holder sig i løvlag, under sten og i fugtige sprækker.

Året er delt i en regntid og en køligere tørtid. Mantellaerne er mest aktive i den vådeste periode fra december til februar, hvor hannerne kalder for at forsvare territorier, og hunnerne æder sig fede i myrer og mider. Æggene lægges på land tæt ved vand, og regnen skyller de udviklede haletudser ud i vandet. Når regnen holder op, bliver dyrene mindre synlige.

Læs mere: Opdræt af haletudser

Pasning

TERRARIET

Et terrarie med en bund på 45 × 45 cm rummer en lille gruppe på fire til seks voksne dyr. Frøen bor på jorden, så bundarealet er vigtigere end højden, og 30 cm i højden er rigeligt. Terrariet skal være tæt beplantet og have mange skjul og synsbarrierer, så dyrene kan trække sig væk fra hinanden. Uden for yngletiden er dyrene stort set fredelige, men hunnerne kan slås i yngletiden.

En enkel indretning er en bund af kokosfiber eller langfibret sphagnum med løv, stykker af korkbark og levende eller kunstige planter. Til et levende terrarie lægges først et drænlag af lecakugler, så et net og derpå flere centimeter jord. Brug ikke pottemuld med gødning, og skyl planterne for sprøjtegift. En lille vedstump eller grene giver lidt klatreplads, men arten er ikke træboende. Låget skal være tæt nok til at holde på fugten, men med net, så luften ikke står stille. Arten gemmer sig meget under skjul, så giv dem plads.

Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund

TEMPERATUR

Mantella betsileo trives ved stuetemperatur, 20-25 °C om dagen, og om natten må temperaturen falde til 16-20 °C. Nattemperaturen er lånt fra beslægtede arter. Brune mantellaer fra lavlandet tåler varme bedre end de fleste i slægten, men længere perioder over ca. 26 °C bør undgås. Brug LED eller andet lys, der ikke varmer, og mål temperaturen i dyrenes højde.

En sydvendt vindueskarm er ikke egnet.

Arten har ingen vinterhvile, men en kunstig tørtid bruges til avl (se Parring).

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Luftfugtigheden skal ligge på omkring 60-70 % til daglig og op til 80 % i yngletiden, men arten tåler et bredt spænd. Sprøjt terrariet dagligt med afkalket vand. Bunden skal være fugtig, men ikke vandfyldt. Et netlåg, hvor dele er dækket af glas eller plast, holder på fugten og giver stadig luftskifte. Den lave vandskål sikrer, at dyrene ikke udtørrer, når luften er tør. Hold øje med, at dyrene ikke taber sig i en længere tørtid.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Stil en lav vandskål i terrariet, og hold den altid fyldt. Frøerne er dårlige svømmere, så skålen skal være så lav, at de let kommer op, og den må ikke fylde meget af bunden; højst et par centimeter vand er rigeligt. Brug regnvand, osmosevand tilsat mineraler eller postevand, der er behandlet mod klor, kloramin og tungmetaller, fordi padder optager stoffer gennem huden. Skift vandet hver dag eller hver anden dag, og skrub skålen ren uden rengøringsmidler.

LYS OG UVB

Et behov for UVB er ikke kendt hos arten. Den er dog aktiv i delvist sollys i naturen, så et svagt UVB-lys (Ferguson-zone 1) er formentlig en fordel, når der er skygge og planter, så dyrene kan vælge. Lys til planterne må ikke give varme. Hav lyset tændt 10-12 timer om dagen, og lad det være mørkt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten er en ivrig jæger, men æder kun små foderdyr. I naturen lever den af myrer, mider og andre små leddyr. I terrariet fodres den med springhaler, bananfluer uden vinger, små isopoder, termitter, fårekyllinger på 3 mm og små larver af sort soldaterflue. Unger starter med nyklækkede springhaler. Variation forebygger mangler.

Giv 2-10 foderdyr pr. frø to gange om ugen, eller små portioner dagligt, og justér efter, hvor tykke dyrene er. Mængderne gælder slægten generelt. Spred foderet flere steder, så svage dyr ikke bliver holdt væk af de stærke. Drys foderdyrene med kalk og vitaminer ved de fleste fodringer og ved hver fodring til unger.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Mantella betsileo er dagaktiv, men tilbringer meget tid under skjul. Dyrene er noget sky, og det hjælper, at terrariet er tæt beplantet. Hannerne kalder med et pibende kald og forsvarer små territorier. Arten trives i en lille gruppe; hunnerne kan slås i yngletiden, så giv plads og mange synsbarrierer.

Frøer bør så vidt muligt ikke håndteres. Huden er sart og optager stoffer fra hænderne. Skal en frø flyttes, fx under rengøring, bruges en lille, ren plastikbeholder, og hænderne er våde og rene. Nyindkøbte, vildfangede dyr er ofte afmagrede og har snyltere, så de skal i karantæne i et enkelt terrarie i flere uger. Vælg helst opdræt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er mindre og slankere end hunnerne og kendes på kaldet. Hunnerne er omkring en femtedel større og meget mere buttede, og forskellen viser sig efter 10-12 måneder. Alderen ved kønsmodenhed er ikke kendt for arten; 12-18 måneder er lånt fra *Mantella baroni*. Den sikreste vej til begge køn er at købe en lille gruppe unger og lade dem vokse op sammen. En gruppe på ti eller flere dyr med flere hanner end hunner yngler lettest.

PARRING

Avl er moderat vanskelig og kræver tålmodighed og en kunstig tørtid. Sprøjtningen og foderet halveres i 3-4 måneder, mens der hele tiden står rent vand i en lav skål. Derefter følger omkring seks måneder med daglig sprøjtning og rigeligt foder. Inden for få dage efter, at sprøjtningen er sat op, begynder hannerne at kalde. Tørtiden kan være en belastning, så hold øje med dyrenes vægt, og afbryd den, hvis nogle ser dårlige ud. Hunnerne kan slås i yngletiden, så sørg for plads og skjul.

ÆG OG HALETUDSER

Hunnen lægger æggene på land i fugtige fordybninger tæt ved vand. En lægning rummer typisk omkring 25-30 æg, og ofte er kun en del af dem befrugtede. Der er ingen yngelpleje.

Æggene tages op og lægges på fugtigt sphagnum i en lukket beholder. Når små, hvidgrå haletudser kan ses vride sig i gelen, hældes vand på, så ægklumpen oversvømmes, og haletudserne svømmer frit. Efter et par dage flyttes de med en pipette til et indkørt akvarium med svampefilter. Haletudserne æder ivrigt ved omkring 23 °C og tager et bredt udvalg af foder, fra fiskeflager til algetabletter. Giv dem javamos som skjul, fodr dagligt, og skift vandet jævnligt. Vandet skal være behandlet mod klor og tungmetaller. Fodr ikke for meget, for så bliver vandet dårligt.

METAMORFOSE

Klæktiden er ikke kendt for arten; hos *Mantella baroni* klækker æggene efter 3-12 dage. Ved omkring 23 °C får haletudserne ben efter 6-8 uger og begynder at forlade vandet. Haletudser fra samme kuld udvikler sig i forskelligt tempo.

Når forbenene viser sig, flyttes haletudsen til en beholder med højst 1 cm vand, nem adgang til land og et tætsiddende låg. Så snart halen er ved at blive optaget, flyttes den lille frø til en opdrætsboks med fugtig køkkenrulle og et skjul af fx et pothosblad, et tørt egeblad eller en fugtig serviet.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede frøer er meget små og skal have rigeligt med små leddyr. De første uger lever de af nyklækkede springhaler, og de vokser hurtigt. Når de er blevet større, tager de små bananfluer og fårekyllinger på ca. 3 mm. Hold dem i små beholdere med fugtig bund og skjul, giv altid lidt foder, og drys det med kalk og vitaminer ved hver fodring. Når de er 2-3 måneder gamle, kan de flyttes til et større terrarie med mos eller jord, bark og planter. Farver og tegning ændrer sig, når dyrene vokser.

Sundhed og typiske fejl

Mantella betsileo er robust, men følsom over for varme og tørke. De typiske fejl er:

- For høj temperatur. Længere tid over ca. 26 °C giver stress og dårlig appetit og kan slå dyrene ihjel.
- For tør luft eller for sjælden sprøjtning, som tørrer huden ud. Dyrene taber sig.
- Mangel på kalk og vitaminer, fordi foderdyrene ikke er drysset. Det giver dårlig vækst og skæve ben.
- Svage dyr, der bliver holdt væk fra maden af de stærke. Fodr flere steder, og del dyrene, hvis nogle bliver slemt mobbet.
- Beskidt bund og stillestående luft, som giver bakterier og svamp. Skift bunden, og rens vandskålen jævnligt.
- Vildfangede dyr, som ofte ankommer afmagrede og med snyltere. Karantæne og dyrlæge er nødvendigt.

Søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller har sår eller hævelser.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.